

ఉల్లిగడ్డ

ఉల్లిగడ్డ కూరగాయలతో కలిపి పచ్చికూరగా, ఇంకా తినే పదార్థాలకు రుచి కల్పించటానికి ఉపయోగిస్తారు.

విత్తే సమయం: రబీ కాలంలో నవంబరు-డిసెంబరు నుండి ఏప్రిల్ వరకు, ఖరీఫ్ కాలంలో జూన్-జులై నుండి అక్టోబరు-నవంబరు వరకు సాగుచేస్తారు. వేసవి పంటగా జనవరి-ఫిబ్రవరి నెలల్లో నాటవచ్చు. వాతావరణంలో పెద్దగా మార్పులేని ప్రాంతాల్లో ఎదుగుదల బాగుంటుంది.

నేలలు: నీరు నిలువని సారవంతమైన మెరక నేలలు అనుకూలం. ఉప్పు, చౌడు, క్షారత్వం మరియు నీరు నిలువ వుండే నేలలు పనికిరావు.

రకాలు: బళ్ళారి రెడ్, రాంపూర్ రెడ్, వైట్ ఆనియన్, పూసారెడ్, అర్కనికేతన్, అర్కకళ్యాణ్, అర్కప్రగతి, కల్యాణ్ పూర్ రెడ్ రౌండ్, యన్-53, అగ్రిఫౌండ్ లైట్ రెడ్, అగ్రిఫౌండ్ డార్క్ రెడ్ మరియు తెలుపు రకాలయిన పూసావైట్ రౌండ్, పూసా వైట్ ఫ్లాట్.

బళ్ళారి రెడ్: పాయలు పెద్దగా ఉండి, పాయలు ఒకటిగా గాని, రెండుగా కలిపి గాని ఉంటాయి. ఘాటు తక్కువగా ఉంటుంది. మన రాష్ట్రంలో అన్ని ప్రాంతాలలో సాగు చేయుటకు అనువైనది.

రాంపూర్ రెడ్: బళ్ళారి రెడ్ రకంవలె ఉంటుంది. ఉత్తర భారతదేశంలో ప్రసిద్ధిచెందినది. పాయలు పెద్దగా ఉండి ఘాటు ఎక్కువగా ఉంటాయి. దిగుబడి తక్కువ. పాయలు తెల్లగా ఉంటాయి.

నాసిక్ రెడ్: పాయలు మధ్యస్థంగా ఉండి ఎరువు రంగులో ఉంటాయి. ఘాటుగా ఉంటాయి.

అగ్రిఫౌండ్ డార్క్ రెడ్: పాయలు ముదురు ఎరువు రంగులో గుండ్రంగా, ఘాటుగా ఉంటాయి. ఎక్కువ రోజులు నిలువ చేయవచ్చు. ఖరీఫ్ లో నాటుటకు అనువైనది.

పూసా రెడ్: పాయలు ఎరువు రంగులో మధ్యస్థంగా (70-90 గ్రా.) ఉంటాయి. తక్కువ ఘాటుతో నిలువ నాణ్యత ఎక్కువ. దిగుబడి 100-120 క్వీ/ఎకరాకు.

అర్క నికేతన్: పాయలు ఎరువు రంగుతో 100-180 గ్రా. బరువు ఉంటాయి. టి.యస్.యస్. 12-14%. నిలువ నాణ్యత మరియు ఘాటు ఎక్కువ, ఖరీఫ్, రబీ పంటలకు అనువైనది. దిగుబడి 132 క్వీ/ఎకరాకు.

అర్క కళ్యాణ్: పాయల బరువు 100-190 గ్రా. ఆకుమచ్చ తెగులును కొద్దిగా తట్టుకుంటుంది. ఖరీఫ్ కు అనువైనది. దిగుబడి 136 క్వీ/ఎకరాకు.

అర్క ప్రగతి: 120 రోజులలో కోతకు వచ్చే గుండ్రని , ఎరువు రకం. ఖరీఫ్, రబీ పంటలకు అనువైనది. దిగుబడి 130 క్వీ/ఎకరాకు.

కల్యాణ్ పూర్ రెడ్ రౌండ్: ఎరువు రకం. టి.యస్.యస్. 13-14.9%, 130-150 రోజులలో కోతకు వస్తుంది, దిగుబడి ఎకరాకు 100-120 క్వీ.

యన్-53: పాయలు మధ్యస్థ గుండ్రంగా ముదురు ఎరువు రంగులో ఉంటాయి. దిగుబడి: 100-120 క్వీ/ఎకరాకు. 140 రోజులలో కోతకు వస్తుంది. ఖరీఫ్ పంటకు అనువైనది.

అగ్రిఫౌండ్ లైట్‌రెడ్: పాయలు చిన్నవిగా, గట్టిగా, గులాబి రంగులో ఘాటుగా వుంటాయి. నారు పోయకుండా విత్తనం నేరుగా విత్తుకోవచ్చు. ఎక్కువ రోజులు నిల్వయుండి, రవాణాకు తట్టుకుంటుంది. ఎగుమతులకు అనువుగా వుంటుంది.

ఇవికాక తెలుపు రకాలయినటువంటి పూసావైట్ రౌండ్, పూసా వైట్ ఫ్లాట్ డీహైడ్రేషన్‌కు అనువైనవి.

విత్తన మోతాదు: ఎకరాకు 3-4.0 కిలోలు.

నారు పెంచటం: నేలను బాగా దున్ని 120 సెం.మీ. వెడల్పు, 3 మీ. పొడవుగల ఎత్తైన నారుమళ్ళను తయారు చేసుకోవాలి. 2-2.5 కిలోల విత్తనాన్ని 200-250 చ.మీ.ల నారుమడిలో పెంచిన నారు ఒక ఎకరాలో నాటడానికి సరిపోతుంది. విత్తన శుద్ధి తప్పకుండా చేసుకోవాలి (3 గ్రా. కాష్టాన్ లేదా థైరమ్ కిలో విత్తనానికి) నారుమడిలో విత్తనాన్ని పలుచగా వరుసల్లో పోయాలి. నారుకుళ్ళు తెగులు సోకకుండా 10 రోజులకొకసారి కాపర్ ఆక్సిక్లోరైడ్ 3 గ్రా. లీటరు నీటికి కలిపి పిచికారి చేయాలి. నారు పెరుగుదల దశలో రసం పీల్చే పురుగు ఆశించకుండా కార్బోఫ్యూరాన్ 3 జి గుళికలు నారుమడిలో చల్లి నీరు కట్టాలి.

నారు నాటటం: 2-3 సార్లు దుక్కిదున్ని పొలాన్ని చదును చేయాలి. బోదెలు 30 సెం.మీ. ఎడంలో చేసి బోదెకు రెండు వైపులా నాటుకోవాలి. నారును 1 శాతం బోర్డో మిశ్రమంలో ముంచి నాటడం వల్ల నారు కుళ్ళు సోకకుండా వుంటుంది. ఖరీఫ్ పంటగా అగడ్లు మొదటి పక్షంలో రబీ పంటగా డిసెంబరు మొదటి పక్షంలో నాటుకోవాలి.

కలుపు నివారణ, అంతరకృషి: నాటే ముందు ఫ్లక్లోరాలిన్ 45% ఎకరాకు ఒక లీటరు చొప్పున పిచికారి చేసి భూమిలో కలియదున్నాలి లేదా పెండిమిథాలిన్ 30% ఎకరాకు 1.3 నుండి 1.6 లీ. లేదా ఆక్సిఫ్లోరోఫిన్ 23.5% 200 మి.లీ. చొప్పున ఏదో ఒక దానిని నాటే ముందు పిచికారి చేయాలి లేదా నాటిన 2, 3 రోజుల్లో తేమ ఉన్నప్పుడు ఎకరాకు ఆక్సిఫ్లోరోఫిన్ 23.5% 200 మి.లీ.ను 200 లీ. నీటిలో కలిపి పిచికారి చేయాలి. నాటిన 30,45 రోజులు మధ్య మరలా కలుపుతీసి మట్టిని ఎగదోయాలి.

నారు నాటిన 75 రోజుల తర్వాత మాలిక్ హైడ్రజైడ్ 0.25 శాతం (2.5 గ్రా./లీ. నీటికి) ద్రావణాన్ని చల్లడం వల్ల ఉల్లిగడ్డ మొలకెత్తటం వలన కలిగే నష్టం బాగా తగ్గుతుంది. నారు నాటిన 100 మరియు 110 రోజులకు 1 గ్రా. కార్బండైజిమ్ లీటరు నీటికి కలిపి పిచికారి చేస్తే నిలువలో ఉల్లికుళ్ళటం చాలా వరకు తగ్గుతుంది.

ఎరువులు: ఎకరాకు 10 టన్నుల పశువుల ఎరువుతో బాటు 60-80 కి. నత్రజని , 24-32 కి. భాస్వరం మరియు 24 కిలోల పొటాష్‌నిచ్చే ఎరువులను వేయాలి. వేరుశనగ పిండి లేదా ఆముదపు పిండి వేసి గొప్పు తవ్వి మట్టిని ఎగదోయడం వల్ల ఎక్కువ దిగుబడినిస్తుంది. నత్రజనిని రెండు దఫాలుగా (నాటినప్పుడు మరియు నాటిన 30 రోజుల తర్వాత) వేసుకోవాలి. నత్రజనితో పాటు, పొటాష్‌ను రెండు దఫాలుగా వేసుకుంటే గడ్డ బాగా ఊరుతుంది.

నీటి యాజమాన్యం: నాటిన 60 రోజుల వరకు 12-15 రోజుల వ్యవధితో 4-5 తడులు ఇవ్వాలి. గడ్డ వూరే దశలో 6-7 రోజుల వ్యవధితో 7-8 తడులు ఇవ్వాలి. కొతకు 15 రోజుల ముందుగా నీరు కట్టుట ఆపాలి.

సస్యరక్షణ: తామర పురుగులు ఆకుల అడుగు భాగాన చేరి రసాన్ని పీల్చి వేయడం వల్ల తెల్లటి మచ్చలు ఏర్పడాయి. దానితో బాటుగా ఆకులపై, కాడలపై ఊదారంగు మచ్చలు కూడా ఏర్పడతాయి. వీటి నివారణకు డైమిథోయేట్ లేదా ఫిప్రోనిల్ 2 మి.లీ. + మాంకోజెబ్ 3 గ్రా. లీటరు నీటికి చొ.న కలిపి 10 రోజుల వ్యవధితో రెండు మూడుసార్లు పిచికారి చేయాలి.

ఉల్లిలో ఆకుతినే పచ్చ పురుగు నివారణకు ప్రొఫెనోఫాస్ 2 మి.లీ. లీటరు నీటికి కలిపి పిచికారి చేయాలి.

ఉల్లిలో ఆకుమచ్చ తెగులు: ఆకులపై, ఊదారంగు మచ్చలు ఏర్పడి ఆకులు ఎండిపోతాయి. వాతావరణంలో తేమ ఎక్కువైనప్పుడు తెగులు ఉధృతి ఎక్కువగా ఉంటుంది. దీని నివారణకు మాంకోజెబ్ 3 గ్రా. లేదా క్లోరోథాలోనిల్ 2.5 గ్రా. లేదా కార్బండజిమ్ మరియు మాంకోజెబ్ కలిపిన మందును 2 గ్రా. చొప్పున లీటరు నీటికి కలిపి పిచికారి చేయాలి.

ఉల్లిలో సమగ్ర సస్యరక్షణ:

- ◆ ధాన్యపు పంటలతో పంటల మార్పిడి చేయాలి.
- ◆ ఎకరాకు 80 కిలోల చొప్పున వేపపిండిని వేయడం వల్ల నులిపురుగులు మరియు నేలలో ఉన్న శిలీంధ్రాలు నాశనం చేయబడతాయి.
- ◆ పొలంలో అక్కడక్కడ పసుపురంగు పూసిన డబ్బాలు (జిగురు/గ్రీజ్ పూసిన) ఎకరానికి 2 చొప్పున పెట్టాలి. దీనివల్ల రసంపీల్చుపురుగులు ఆకర్షింపబడతాయి.
- ◆ తామర పురుగుల నివారణకు జెబ్ నాజిల్ పంపుతో నీటిని చల్లాలి.
- ◆ కిలో విత్తనానికి 8 గ్రా. ట్రైకోడెర్మా విరిడే లేదా 3 గ్రా. థైరమ్ కలిపి విత్తనశుద్ధి చేయాలి.
- ◆ రసం పీల్చు పురుగుల నివారణకు అల్లిక రెక్కల పురుగులను మొక్కకు 2 చొప్పున విడుదల చేయాలి.
- ◆ పెరుగుదల దశలో పురుగుల నివారణకు 5% వేపగింజల ద్రావణాన్ని పిచికారి చేయాలి.

పంటకోత మరియు ఆరబెట్టుట: గడ్డలు పీకటానికి ముందు నీళ్ళు కట్టడం ఆపెయ్యాలి. ఉల్లి ఆకులను, గడ్డకు 2.5 సెం.మీ. కాడ ఉంచి కోయాలి. గడ్డలు పీకిన తర్వాత వీటిని ఒక వరుసలో వుంచి ఆరబెట్టాలి. 50 శాతం ఆకులు పొలంలో రాలిన తర్వాత గడ్డలు తవ్వితే నిలవ చేయడంలో కలిగే నష్టాన్ని అరికట్టవచ్చు.

క్యూరింగ్: క్యూరింగ్ వలన పొర రంగు అభివృద్ధి చెందుతుంది. 3-4 రోజులు పొలం మీదే ఎండబెట్టి, తర్వాత 10-12 రోజుల నీడలో ఎండబెట్టి ఆ తర్వాత నిలవ చేస్తే నష్టం చాలా వరకు తగ్గుతుంది. ఖరీఫ్ కాలంలో బయట ఉష్ణోగ్రత ఎక్కువగా వుండనందువలన సూర్యరశ్మి ద్వారా క్యూరింగ్ చేయవచ్చు. పరిపక్వంగాని చిన్న చిన్న పాయలను ఎప్పుడూ నిల్వ ఉంచరాదు. సుమారు 4-6 సెం.మీ. పరిమాణం కలిగిన మధ్యస్థమైన పాయలు మంచి నిలవ గుణం కలిగి వుంటాయి.

దిగుబడి: ఎకరాకు ఖరీఫ్లో 80-100 క్వింటాళ్ళు, రబీలో 120-140 క్వింటాళ్ళు చొప్పున దిగుబడినిస్తుంది.

ఉల్లిగడ్డ సాగుపై మరిన్ని వివరాలకు సంప్రదించవలసిన చిరునామా
సైంటిస్ట్ (హార్టికల్చర్) మరియు హెడ్, ఉద్యాన పరిశోధనా స్థానం,
అదిలాబాద్ 504001. ఫోన్: 08732-220458.